

EUROPEAN COMMISSION

Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs
Single Market Enforcement
Notification of Regulatory Barriers

Pranešimas 201

Komisijos pranešimas - TRIS/(2024) 0262

Direktyva (ES) 2015/1535

Pranešimas: 2023/0759/LT

Projektą skelbiančios valstybės narės (Lithuania) atsakymo persiuntimas užklausa dėl papildomos informacijos (INFOSUP) skirtas užklausa pateikusiai valstybei European Commission.

MSG: 20240262.LT

1. MSG 201 IND 2023 0759 LT LT 28-03-2024 31-01-2024 LT ANSWER 28-03-2024

2. Lithuania

3A. Lietuvos standartizacijos departamentas, Algirdo 31, Vilnius el, paštas lstdboard@lstd.lt

3B. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Gedimino pr. 38, Vilnius, el. paštas kanc@eimin.lt

4. 2023/0759/LT - SERV20 - Elektroninė prekyba

5.

6. Lietuvos Respublikos atsakymai į Europos Komisijos prašymą pateikti papildomą informaciją dėl notifikuoto įstatymo projekto - 2023/759/LT

Lietuvos Respublika (toliau – Lietuva) teikia atsakymą į Europos Komisijos prašymą pateikti papildomą informaciją dėl notifikuoto Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 2, 48, 50 straipsnių ir įstatymo papildymo 521 straipsniu įstatymo (toliau – Įstatymo projektas).

1. Įstatymo projekto pagrindinis tikslas – suteikti institucijoms įgaliojimus duoti nurodymus internetinės socialinio tinklo paslaugos teikėjui pašalinti botų fermų dirbtinai padidintas neteisėto turinio peržiūrų, komentarų, turinio pasidalinimų, patiktukų, sekėjų ir (ar) prenumeratorių skaičių identifikuojančius duomenis. Įgaliojimai bus suteikiami Žurnalistų etikos inspektoriatui (toliau – Tarnyba) ir Lietuvos radijo ir televizijos komisijai (toliau – Komisija), kurios nurodymus teiks savo iniciatyva ar gauto pranešimo (skundo) pagrindu, nustačiusios manipuliavimą socialinių tinklų platformų paskyromis, kai yra pasitelkiamos botų fermos platinėti neteisėtą turinį. Tarnyba ir Komisija teiks nurodymus tik dėl platinamo neteisėto turinio, kuris apibrėžtas Lietuvos Respublikos Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 19 straipsnio 1 dalies 1 punkte. Šiame punkte nurodytas neteisėtas turinys apima karo propagandą, karo kurstymą, raginamą prievarta pažeisti Lietuvos Respublikos suverenitetą – pakeisti jos konstitucinę santvarką, kėsintis į jos nepriklausomybę arba pažeisti teritorijos vientisumą.

Reglamento 3 straipsnio h) dalis: „neteisėtas turinys – bet kokia informacija, kuri savaime ar dėl savo ryšio su tam tikra veikla, įskaitant produktų pardavimą ar paslaugų teikimą, yra nesuderinama su Sąjungos teise ar bet kurios valstybės narės teise, kuri atitinka Sąjungos teisę, neatsižvelgiant į tikslų tos teisės dalyką ar pobūdį“.

Vadovaujantis Reglamento 3 straipsnio h) dalyje pateiktu neteisėto turinio apibrėžimu ir siekiant teisinio aiškumo dėl neteisėto turinio apimties nacionaliniu lygiu, projekto 4 straipsnyje nurodant botų fermų dirbtinai padidintų duomenų ryšį su įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyta neskelbtina informacija, siekiama užtikrinti, kad tai patenka į neteisėto turinio sampratą ir Skaitmeninių paslaugų akto (toliau – DSA) taikymo sritį.

Naujas reguliavimas suteiks įrankius Tarnybai ir Komisijai efektyviai reaguoti į botų fermų masiškai platinamą neteisėtą turinį, kai automatizuotu būdu tūkstančiai botų fermų vienu metu dalinasi neteisėtu turiniu ir tokiu būdu manipuliuoja socialinių tinklų platformomis, jas pasitelkiant neteisėto turinio matomumo didinimui. Kompetentingų institucijų nurodymų teikimas pašalinti neteisėtą turinį nėra pakankama priemonė, nes botų fermos automatizuotu būdu generuoja

EUROPEAN COMMISSION

Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs
Single Market Enforcement
Notification of Regulatory Barriers

ir masiškai platina neteisėtą turinį, tokiu būdu yra manipuluojama socialinių tinklų platformų paskyromis – botai savo patiktukais, komentarais, pasidalinimais ir kt. ženkliai padidina neteisėto turinio matomumą. Įstatymo projektas sukurtų teisinį reguliavimą, kurio pagrindu būtų šalinamos botų fermos ir užkertamas kelias per jas platinamam neteisėtam turiniui. Kadangi karo Ukrainoje kontekste Lietuva susiduria su itin didelėmis dezinformacijos ir neteisėto turinio kampanijomis, kuriomis siekiama paveikti visuomenę ir kurti nepasitikėjamą valstybę, reaguoti į jas reikia greitai ir efektyviai, nes masiškai socialinių tinklų platformose platinamas neteisėtas turinys kelia rimtą pavojų Lietuvos nacionaliniam saugumui, demokratiniam procesams ir pilietiniam diskursui. Įstatymo projektas sudarys teises galimybes labiau apsaugoti Lietuvos informacinę erdvę, taip pat visuomenės ir atskirų fizinių asmenų interesus. Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 2 dalis nustato, kad Europos Sąjunga gerbia esmines valstybines funkcijas, įskaitant valstybės teritorinio vientisumo, viešosios tvarkos bei nacionalinio saugumo užtikrinimą. Kiekviena valstybė narė išimtinai išlieka atsakinga, visų pirma, už savo nacionalinį saugumą. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybė narė gali priimti teisės aktus, kurie užtikrintų viešąją tvarką ir nacionalinį saugumą. Botų fermų platinimas neteisėtas turinys, apimantis karo propagandą, karo kurstymą, raginimus pažeisti Lietuvos konstitucinę santvarką ir teritorinį vientisumą, patenka į nacionalinio saugumo sritį. Nors DSA nustato bendras taisykles dėl kovos su neteisėtu turiniu, kiekvienoje valstybėje narėje neteisėtas turinys gali būti ir yra apibrėžiamas skirtingai. DSA neapibrėžia skirtingų sričių neteisėto turinio sampratos, šį reguliavimą nustato valstybių narių nacionaliniai ir ES teisės aktai. DSA neįveda pilnos harmonizacijos dėl neteisėto turinio ir nelegalios veiklos internete, todėl valstybės narės turi teisę nustatyti reguliavimą, pagal kurį botų fermų vykdomas manipuliavimas socialinių tinklų platformos paskyromis ir masinis neteisėto turinio platinimas būtų pripažintas neteisėta veikla.

Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsniais siekiama tikslo – suteikti įgaliojimus Tarnybai ir Komisijai duoti nurodymus interneto platformoms, nes pagal esamą nacionalinį reguliavimą šių įgaliojimų institucijos neturi. Šiuo metu Tarnyba ir Komisija gali duoti nurodymus tik elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjams. Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymas apibrėžia, kad elektroninės informacijos prieglobos paslaugos – paslaugos, apimančios galimybės naudotis elektroninės informacijos ir elektroninių duomenų kūrimo ir tvarkymo priemonėmis sudarymą ir (arba) paslaugų gavėjo pateiktos elektroninės informacijos laikymą ir neapima interneto platformų. Atsižvelgiant į tai, buvo priimtas sprendimas įstatymo projekte nurodyti, kad Tarnyba ir Komisija įgyvendina DSA nuostatas dėl neteisėto turinio duodamos nurodymus interneto platformoms. Kitu atveju, būtų reikėję keisti dar vieną įstatymą, todėl siekiant greičiau priimti įstatymo projektą ir išvengti papildomo derinimo, nuspręsta daryti nuorodas į DSA.

2. Tarybos ir Komisijos teikiamuose nurodymuose bus aiškiai įvardytas neteisėtas turinys, kuris yra draudžiamas pagal Lietuvos Respublikos Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 19 straipsnio 1 dalies 1 punktą, ir pateikta informacija apie botų paskyras ir šių botų paskyrų dirbtinai padidintas neteisėto turinio peržiūras, komentarus, turinio pasidalinimą, patiktukus, sekėjus ir (ar) prenumeratorius. Privalomuose nurodymuose bus teikiama tiksli informacija – konkrečios paskyros, URL adresai ir papildomi duomenys, leidžiantys nustatyti, kad socialinių tinklų platformos paskyra yra botas, platinantis neteisėtą turinį. Socialinių tinklų platformos turės įvertinti Tarybos ir Komisijos pateiktus nurodymus ir priimti sprendimą dėl reagavimo į pateiktą nurodymą. Tarybos ir Komisijos nurodymai yra ad hoc pobūdžio, jie nenustato socialinių tinklų platformoms bendros stebėsenos pareigos stebėti informaciją, kurią jie perduoda ar saugo, ir neįpareigoja aktyviai ieškoti faktų ar aplinkybių, kurie bylotų apie neteisėtą veiklą. Socialinių tinklų platformos vertins ir priims sprendimus tik dėl konkrečios informacijos, pagal kurią bus galima nesudėtingai identifikuoti neteisėtą turinį, šį turinį platinančias botų fermas ir duomenis apie dirbtinai sugeneruotą neteisėto turinio matomumą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtame ir pateiktame Seimui Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo projekte Nr. X-614, kuriuo yra įgyvendinamas DSA, numatyta, kad DSA 9 str. reikalavimai taikomi visoms institucijoms, kurios nurodytos Lietuvos Respublikos įstatymuose ar kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose neteisėto turinio ribojimą ir kontrolę. Atsižvelgiant į tai, Tarnyba ir Komisija, teikdamos nurodymus tarpininkavimo paslaugų teikėjams imtis veiksmų prieš neteisėtą turinį, turės vadovautis DSA 9 str. nustatytais nurodymų teikimo reikalavimais.

DSA 34 ir 35 straipsniuose numatomas rizikų vertinimas ir valdymas nustato savireguliacijos mechanizmą, kuris yra ilgai trunkantis procesas ir neužtikrina greito reagavimo į neteisėtą turinį. Pagrindinis įstatymo projekto tikslas – turėti įrankį, kuriuo greitai ir efektyviai institucijos galėtų šalinti botų fermas, platinančias neteisėtą turinį. DSA yra orientuotas į prevenciją, savireguliaciją, interneto platformų ir interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjų veikimo modelius ir jų tobulinimą, o įstatymo projektas numato pareigą reaguoti į institucijų nurodymus dėl manipuliavimo botų fermomis būdu skelbiamo neteisėto turinio, todėl nepažeidžia DSA nuostatų.

Įstatymo projektas nenustato jokių pareigų socialinių tinklų platformoms įsdiegti naujus mechanizmus ir priemones rizikoms suvaldyti, neįveda reikalavimų tobulinti operacijas, algoritmų veikimą ar keisti vidinius procesus. Įstatymo

EUROPEAN COMMISSION

Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs
Single Market Enforcement
Notification of Regulatory Barriers

projektas nesuteikia įgaliojimų Tarnybai ir Komisijai prašyti pateikti informaciją dėl DSA nuostatų laikymosi, atlikti apklausas ir patikrinimus, įvesti laikinąsias priemones ir patvirtinti įsipareigojimus. Tarnyba ir Komisija turi teisę tik teikti nurodymus dėl botų fermų šalinimo, siekiant užkirsti kelią manipuliavimo būdu padidinto neteisėto turinio platinimui, todėl Įstatymo projektas neprieštarauja DSA IV skyriaus 4 skirsniai.

3. Įstatymo projektas suteikia teisę Tarnybai ir Komisijai teikti nurodymus socialinių tinklų platformoms, kurioms nustatoma pareiga reaguoti ir priimti sprendimus dėl Tarnybos arba Komisijos pateiktų nurodymų. Atsižvelgiant į tai, kad socialinių tinklų platformos, kuriomis naudojasi dauguma Lietuvos piliečių, yra labai didelės interneto platformos arba jos nėra įsisteigusios Lietuvoje, Tarnyba ir Komisija neturi įgaliojimų užtikrinti nurodymų vykdymo ir skirti baudas. Tais atvejais, kai labai didelės interneto platformos arba Lietuvoje neįsisteigusios interneto platformos, sistemškai nereaguos ir nevykdys Tarnybos ir Komisijos nurodymų, Ryšių reguliavimo tarnyba, kuri bus paskirta skaitmeninių paslaugų koordinatoriumi, turės teisę pagal DSA 65 str. 2 dalį kreiptis į Europos Komisiją arba pagal DSA 58 str. 1 dalį į įsisteigimo valstybės narės skaitmeninių paslaugų koordinatorių ir prašyti atitinkamai įvertinti klausimą.

Lietuvoje nėra įsisteigusių socialinių tinklų platformų, kurių teikiamomis paslaugomis naudotusi didelė Lietuvos gyventojų dalis ir jų veikla turėtų reikšmingą įtaką nacionaliniam saugumui, demokratiniais procesams ir pilietiniam diskursui. Jei atsirastų tokių socialinių tinklų platformų, įsisteigusių Lietuvoje, joms teisinė atsakomybė būtų taikoma pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymą Nr. XII-1869, kuriame numatyta, kad Tarnyba pagal 589 str. 16 dalį arba Komisija pagal 477 str. 3 dalį gali skirti baudas už teisėtą Tarnybos arba Komisijos nurodymų nevykdymą.

4. Įstatymo projekte numatyta, kad Tarnyba arba Komisija, nustačiusios manipuliavimą socialinių tinklų platformų paskyromis, kai yra pasitelkiamos botų fermos platinti neteisėtą turinį, teikia nurodymus tik atsižvelgusios į informacijos pavojingumą, visuomenei keliamos grėsmės rimtumą, taikomų priemonių proporcingumą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas teises. Šie įvedami kriterijai užtikrina, kad Tarnyba ir Komisija teiks nurodymus tik tais atvejais, kai botų fermų masiškai platinamas neteisėtas turinys kels pavojų nacionaliniam saugumui, konstitucinei santvarkai ir demokratiniais procesams. Nurodymuose pateiktos informacijos įvertinimas turės atitikti proporcingumo kriterijų ir socialinių tinklų platformai leisti lengvai nustatyti atitinkamos veiklos ar informacijos neteisėtumą neatlikus išsamaus teisinio tyrimo.

Tarnyba ir Komisija prieš teikdamos nurodymus turės atsižvelgti į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas teises, įskaitant ir saviraiškos laisvę. Svarbu pabrėžti, kad Įstatymo projektu nėra varžoma saviraiškos laisvė ar kitaip apribojama teisės laisvai reikšti nuomonę. Įstatymo projekte numatytas reguliavimas, kurio pagrindu šalinamos botų fermos ir jų platinamas neteisėtas turinys, todėl botų fermų platinamam turiniui nėra taikoma saviraiškos laisvės teisės ir kitos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos teisės. Netikra, manipuliavimo pagrindu sukurta socialinių tinklų platformos paskyra, t. y. botas, nėra autentiška paskyra, kurios savininkas būtų fizinis ar juridinis asmuo. Botų fermų paskyros negali būti prilyginamos autentiškoms ir realių asmenų paskyroms, todėl nekyla rizika, kad Įstatymo projektu bus ribojama saviraiškos laisvė ir kitos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos teisės.

Europos Komisijos
Direktyvos (ES) 2015/1535 Kontaktinis taškas
el. pašto adresas: grow-dir2015-1535-central@ec.europa.eu